

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ПРИМОРСЬКИХ ДЕСТИНАЦІЙ

(Гогунська О. А., аспірантка, Захарченко П. В., доктор, економічних наук,
професор, завідувач кафедри економіки та фінансів)

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

В умовах загострення соціально-економічних та екологічних проблем, особливо в теперішній військовий час, суспільного розвитку особливого значення набуває реалізація функцій державного регулювання на основі планово-стратегічного та координаційно-тактичного управління, орієнтованого на їх пріоритети в контексті підвищення конкурентоспроможності національної економіки України, її галузей, окремих регіонів та корпоративних утворень. Формування стратегій збалансованого соціального та еколого-економічного розвитку України відбувається в напрямі пошуку і впровадження нових форм галузевого та територіального розвитку, активізації усіх складових економічної політики, створення різних за масштабами, формами, видами, рівнями територіальних утворень та впровадження ефективних організаційно-економічних механізмів їх функціонування. Найбільш важливу функцію держави у формуванні ефективної економіки становить стратегічне цілевизначення. Відсутність науково обґрунтованих орієнтирів розвитку чи напрямів визначення альтернативних варіантів негативно відображується на господарській діяльності. Тому обґрунтування довгострокових цілей в економіці, соціальній та природно-ресурсній сфері.

Фахова література містить відомості щодо розробки теоретико-методологічних основ системних досліджень теорії стратегічного розвитку. Представники різних економічних шкіл інтерпретують стратегію: як метод встановлення довгострокових цілей організації, як метод визначення конкурентних цілей організації, як спосіб встановлення цілей на різних ієрархічних рівнях, як спосіб реакції на зовнішні можливості та загрози, як послідовна, погоджена та інтегрована структура управлінських рішень, як спосіб розвитку ключових конкурентних переваг, детальний всебічний комплексний план дій, напрямок руху компанії, набір дій і підходів щодо досягнення заданих показників, розрахована на перспективу система заходів [1, с. 17–18]

Після перемоги України країна становиться на шлях розвитку та вдосконалення туристичної галузі, і особливо її приватного сектору, визначивши туризм пріоритетною галуззю розвитку економіки. Розвиток туризму особливо актуальний в відновлювальній економіці країни, оскільки саме завдяки туристичній галузі можна поліпшити соціально-економічну ситуацію загалом, адже він за рахунок свого мультиплікаційного ефекту може забезпечувати зростання доходів і покращення показників господарювання у багатьох видах економічної діяльності. Зокрема, завдяки туристичній галузі підтримується майже 50 суміжних, один турист дає роботу 10 особам, а створення одного робочого місця в туризмі в 20 раз дешевше, ніж у промисловості [2].

Усі держави, незалежно від їх природно-ресурсного потенціалу та геополітичного розташування, стикаються з викликами вичерпання обмежених природних ресурсів та зміни клімату. Відповідь на ці виклики обумовлює необхідність розробки нових методів прогнозування, що сприятимуть сталому економічному зростанню та базуються на забезпеченні тісної взаємодії між економікою, природним середовищем та якістю життя населення. До цих методів в першу чергу, слід віднести методологію та адаптивний механізм форсайт – дослідження, впровадження якого в першу чергу забезпечить приєднання до нової політики Green Deal. Форсайт, від англійського «передбачення» - це погляд у майбутнє. За визначенням американського дослідника Бена Мартіна, форсайт представляє собою «процес, пов'язаний із систематичним описом перегляду в віддаленому майбутньому науці, технологіях, економіці та суспільстві з метою визначення секторальних стратегічних досліджень та технологій, які, ймовірно, можуть принести найбільші економічні та соціальні вигоди» [4].

Сучасні відомі світові вчені вважають доцільним використання в економіко-екологічних дослідженнях саме нового адаптивного механізму форсайт-прогнозування. Так, форсайт, згідно визначення австрійського дослідника Р. Поппера, це – «системний, перспективний та політично орієнтований процес, який (при підтримці різних методів сканування середовищ / горизонтів) створений для активного залучення ключових стейкхолдерів у широкому спектрі заходів щодо попередження майбутнього, підготовка рекомендацій та здійснення перетворень у технологічній, економічній, екологічній, політичній, соціальній та етичній сферах» [3]. Існує безліч методів прогнозування, однак в програмах Форсайтдослідження найбільш інтенсивно використовуються лише 10-15 з них. Наприклад, в Японії в основу програм Форсайту покладено метод Дельфі, за допомогою якого кожні п'ять років розробляється технологічний прогноз на найближчі 30 років. У Великобританії і Німеччині використовується широкий спектр методів, які застосовуються в різних комбінаціях; в США і Франції накопичений значний досвід розробки переліків критичних технологій. Серед найбільш продуктивних методів, що використовуються це - Дельфі, критичні технології, розробка сценаріїв, технологічна дорожня карта і формування експертних панелей. Форсайт – це сценарне прогнозування соціо-еколого-економічного розвитку на макро-, мезо- та мікро- рівнях: економіки, промисловості, суспільства, навколишнього природного середовища – у 10-20 річній перспективі. Форсайт виходить з варіантів можливого майбутнього, які можуть настати при виконанні певних умов: правильного визначення сценаріїв розвитку, 5 досягнення консенсусу щодо вибору того чи іншого бажаного сценарію, вжитих заходів по його реалізації. Вищевикладене підтверджує актуальність впровадження методології форсайту в адаптивний механізм екологізації економіки України, що спрямований на впровадження нового «Зеленого Курсу». Тому в рамках формування цільових установок для забезпечення стратегування екологізації економіки у напрямку Green Deal пропонується сценарний підхід поєднання методів форсайт-досліджень з врахуванням доцільності використання різних методів. Враховуючи специфіку впровадження Green Deal в Україні пропонуємо в межах адаптивного екологічно спрямованого механізму форсайт – прогнозування комплексно використовувати

низку методів, зокрема: SMART-, SWOT-, STEPLE-аналізи, аналіз стейкхолдерів, економіко-екологічний аналіз, стратегування, розробка сценаріїв та дорожніх карт. Висновки. Виходячи з вищенаведеного зазначимо, що долучення України до Green Deal передбачається у декількох сферах: на стратегічному рівні – це розробка Дорожньої карти «Зеленого Курсу» для України; на оперативному рівні – це забезпечення процесу синхронізації в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і міжнародних договорів у сферах, які дотичні до «Європейського Зеленого Курсу»; додатково – це долучення до Green Deal через локальні ініціативи, зокрема на рівні міських агломерацій. Приєднання України до європейського вектору розвитку потребує використання адаптивного механізму форсайтдослідження, який би ґрунтувався на комплексному використанні інноваційних методів дослідження. Адаптивний механізм форсайтдослідження від інших інноваційних механізмів відрізняють такі основні характеристики: орієнтація на вживання конкретних заходів, що полягає не тільки в аналізі та міркуванні щодо перспектив майбутнього розвитку, але й в прийнятті конкретних рішень; врахування різних стратегічних альтернатив майбутнього; залученість різних груп стейкхолдерів; міждисциплінарний характер, який має комплексний характер і намагається охопити всі фактори, які можуть вплинути на майбутні процеси.

Протягом наступних десяти років уряд запровадить у містах багато нових політик та рекомендацій, щоб адаптуватися та впоратися з післявоєнними міськими проблемами, включаючи відбудову, якість життя, зміну клімату та стійкість, а також для врахування технологічних інновацій.

Стратегія еколого-економічного розвитку приморських дистанцій має бути спрямована на удосконалення певного виду економічної політики розвитку регіонів країни та реалізується за допомогою декількох програм територіального розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Страшинська Л. В. Стратегія розвитку продовольчого ринку в Україні : монографія / під ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. К. : Профі, 2008. 523 с.
2. Свірідова Н. Д. Концепція сталого розвитку туризму в сучасних умовах. Культура народів Причерномор'я. 2009. № 176. С. 166–168.
3. Popper R. Wild Cards and Weak Signals Informing and Shaping Research and Innovation Policy. *Paper presented at the Fourth International Seville Conference on Future Oriented Technology Analysis (FTA) «FTA and Grand Societal Challenges, 2011. Shaping*
4. Martin B. Research Foresight and the exploitation of science base. HSMO, London, 1993. P. 13–17